

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

Навчально-науковий інститут денної освіти Кафедра технологій харчових виробництв і ресторанного господарства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

 О.М. Горобець
(підпис) (ініціали, прізвище)

« 30 » червня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «**Безпека життєдіяльності та охорона праці**»

освітні програми «Товарознавство і торговельне підприємництво», «Експертиза та митна справа»

спеціальність D7 Торгівля
(код) (назва спеціальності)

галузь знань D Бізнес, адміністрування та право
(код) (назва галузі знань)

ступінь вищої освіти бакалавр
(бакалавр, магістр, доктор філософії)

Робоча програма навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці» схвалена та рекомендована до використання в освітньому процесі на засіданні кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства
Протокол від 30.06. 2025 року № 12

Полтава 2025

Укладач: Молчанова Н.Ю., доцент, к.т.н.

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми «Товарознавство і торговельне підприємництво»
спеціальності D7 Торгівля ступеня бакалавра

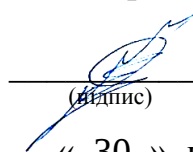

(підпис)

Н. О. Офіленко
(ініціали, прізвище)

« 30 » червня 2025 року

Гарант освітньої програми «Експертиза та митна справа»
спеціальності D7 Торгівля ступеня бакалавра

(підпис)

О.О. Горячова
(ініціали, прізвище)

« 30 » червня 2025 року

ЗМІСТ

Розділ 1. Опис навчальної дисципліни	4
Розділ 2. Перелік компетентностей та програмні результати навчання.....	4
Розділ 3. Програма навчальної дисципліни.....	4
Розділ 4. Тематичний план вивчення навчальної дисципліни.....	9
Розділ 5. Оцінювання результатів навчання.....	30
Розділ 6. Інформаційні джерела.....	30
Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни.....	32

Розділ 1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1.1 – Опис навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці»

Мова викладання	українська
Статус дисципліни обов'язкова	
Курс/семестр вивчення	1/1
Кількість кредитів ЄКТС/ кількість модулів	3/2
Денна форма навчання:	
Кількість годин: – загальна кількість: 1 семестр 90	
- лекції: 1 семестр 12	
- практичні (семінарські, лабораторні) заняття: 1 семестр 18	
- самостійна робота: 1 семестр 60	
- вид підсумкового контролю (залік, екзамен): залік	
Заочна форма навчання	
Кількість годин: – загальна кількість: 1 семестр 90	
- лекції: 1 семестр 4.	
- практичні (семінарські, лабораторні) заняття: 1 семестр 2.	
- самостійна робота: 1 семестр 84.	
- вид підсумкового контролю (залік, екзамен): 1 семестр залік	

Розділ 2. Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Мета полягає у набутті студентом компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку.

Таблиця 2 – Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
ЗК02. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях. ЗК09. Прагнення до збереження навколишнього середовища. ЗК10. Здатність діяти відповідально та свідомо.	ПР08. Застосовувати одержані знання й уміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності підприємницьких, торговельних структур.

Розділ 3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Безпека життєдіяльності

Тема 1. Нормативно-правові основи безпеки людини на виробництві і у побуті. Міжнародні стандарти безпеки.

Мета та завдання вивчення дисципліни. Модель життєдіяльності людини. Сучасний стан безпеки життя і охорони праці. Основні терміни та визначення в галузі безпеки життя та охорони праці. Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників. Безпека людини, суспільства, національна безпека. Культура безпеки як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства. Аксіоми безпеки життєдіяльності. Методологічні основи безпеки життєдіяльності. Системний підхід у безпеці життєдіяльності. Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек.

Конституційні засади безпеки життя та охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці, охорону здоров'я, охорону довкілля. Основні принципи державної політики України у галузі безпеки життєдіяльності і охорони праці. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці. Дисциплінарна, адміністративна, матеріальна та кримінальна відповідальність за порушення законодавства та нормативних актів про охорону праці, за створення перешкод для діяльності посадових осіб органів державного нагляду за охороною праці і представників професійних спілок.

Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Система стандартів безпеки праці (ССБП). Міжнародні стандарти безпеки. Національні стандарти України з охорони праці. Санітарні, будівельні норми, інші загальнодержавні документи з охорони праці. Розробка та затвердження актів з охорони праці, що діють в організації.

Тема 2. Види небезпек та шляхи забезпечення безпеки. Методи оцінки небезпек. Ризик як кількісна оцінка небезпек

Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу. Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки. Класифікація небезпечних хімічних речовин за ступенем токсичності, здатності до горіння, впливом на організм людини. Радіаційна безпека. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах

Соціально-політичні небезпеки. Захисні властивості людського організму. Види поведінки людини та її психічна діяльність: психічні процеси, стани, властивості. Системи забезпечення безпеки: організаційно-конструкторські рішення, нормування небезпечних і шкідливих чинників, контроль за виконанням правил безпеки, використанням засобів захисту, розвиток наукових досліджень щодо вдосконалення, впровадження безпечних технологій, автоматизації, механізації, телеуправління процесами

Класифікація засобів безпеки: засоби колективного та індивідуального захисту. Методи аналізу та оцінки небезпек. Кількісна та якісна оцінка небезпек. ПАН – попередній аналіз небезпек системи. Органолептична оцінка. Види аналізаторів. Закон Вебера-Фехнера. Інструментальна оцінка небезпек. Прилади дозиметричного контролю. Розрахункові методи оцінки небезпек. Комплексна оцінка небезпек. Гранично допустимий вплив шкідливих факторів на людину.

Поняття про ризик. Загальний аналіз ризику і проблем безпеки складних систем, які охоплюють людину, об'єкти техносфери та природне середовище. Індивідуальний та груповий ризик. Концепція прийнятності ризику. Методичні підходи до визначення ризику. Розробка ризик-стратегії з метою зниження вірогідності реалізації ризику і мінімізації можливих негативних наслідків.

Модуль 2. Охорона праці

Тема 3. Охорона праці в сучасних умовах

Завдання та значення охорони праці в державі. Принципи забезпечення охорони праці: законодавчі принципи, орієнтуючі принципи, управлінські принципи. Законодавство про охорону праці.

Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.

Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці.

Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Стандарти в галузі охорони праці.

Акти з охорони праці, що діють в організації, їх склад і структура. Інструкції з охорони праці.

Тема 4. Психологічні процеси та закони, що управляють трудовою діяльністю

Фізіологічні та психологічні основи трудового процесу. Фізіологічні основи праці та відпочинку. Пристосування людини до умов праці. Пільги жінок, підлітків та інвалідів.

Основи фізіології праці. Роль центральної нервової системи в трудовій діяльності людини. Втома. Гігієна праці, її значення. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці. Загальні підходи до оцінки умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці.

Тема 5. Організація роботи з охорони праці.

Складання карти умов праці на робочому місці. Оцінювання стану умов праці. Визначення розмірів доплат та права на пенсію. Функції та діяльність державного та виробничого нагляду. Громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці.

Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації.

Служба охорони праці підприємства. Статус і підпорядкованість. Основні завдання, функції служби охорони праці. Структура і чисельність служб охорони праці. Права і обов'язки працівників служби охорони праці.

Комісія з питань охорони праці підприємства.

Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників під час прийняття на роботу і в процесі роботи. Спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки. Навчання з питань охорони праці посадових осіб.

Інструктажі з питань охорони праці.

Стажування (дублювання) та допуск працівників до самостійної роботи.

Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Основні заходи по запобіганню травматизму то професійним захворюванням.

Методи аналізу стану травматизму та професійних захворювань, методи розслідування нещасних випадків, ознайомлення з обставинами нещасного випадку, виявлення причин нещасного випадку, складання акту про нещасний випадок, планування заходів з охорони праці у підрозділах.

Тема 6. Основи гігієни праці. Основи виробничої безпеки. Медичні огляди.

Класифікація шкідливих факторів на виробництві. Загальні відомості. Класифікація небезпечних факторів. Безпека під час вантажно-розвантажувальних робіт і експлуатації транспорту. Оптимізація захисту від аномальних параметрів навколишнього середовища.

Робоча зона та повітря робочої зони. Мікроклімат робочої зони. Нормування та контроль параметрів мікроклімату. Заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату.

Склад повітря зони.

Контроль за станом повітряного середовища на виробництві. Заходи та засоби попередження забруднення повітря робочої зони.

Вентиляція. Види вентиляції.

Природне, штучне, суміщене освітлення. Класифікація виробничого освітлення. Основні вимоги до виробничого освітлення. Нормування освітлення, розряди зорової роботи. Джерела штучного освітлення, лампи і світильники.

Джерела, класифікація і характеристики вібрації. Гігієнічне нормування вібрацій. Типові заходи та засоби індивідуального захисту від вібрацій.

Класифікація шумів за походженням, за характером, спектром та часовими характеристиками. Нормування шумів. Методи та засоби колективного та індивідуального захисту від шуму.

Інфразвук та ультразвук. Джерела та параметри інфразвукових та ультразвукових коливань. Нормування та контроль рівнів, основні методи та засоби захисту від ультразвуку та інфразвуку.

Джерела, особливості і класифікація електромагнітних випромінювань та електричних і магнітних полів. Характеристики полів випромінювань. Нормування електромагнітних випромінювань. Прилади та методи контролю. Захист від електромагнітних випромінювань і полів.

Класифікація та джерела випромінювань оптичного діапазону. Особливості інфрачервоного (ІЧ), ультрафіолетового (УФ) та лазерного випромінювання, їх нормування, прилади та методи контролю. Засоби та заходи захисту від ІЧ та УФ випромінювань.

Класифікація лазерів за ступенями небезпечності лазерного випромінювання. Специфіка захисту від лазерного випромінювання.

Виробничі джерела, іонізуючі випромінювання, класифікація і особливості їх використання. Типові методи та засоби захисту персоналу від іонізуючого випромінювання у виробничих умовах.

Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами. Санітарно-захисні зони підприємств. Вимоги до розташування промислового майданчика підприємства, до виробничих та допоміжних приміщень. Енерго- та водопостачання, каналізація, транспортні комунікації. Вимоги охорони праці до розташування виробничого і офісного обладнання та організації робочих місць.

Комплекс заходів, спрямованих на запобігання професійним захворюванням, травмам і нещасним випадкам на виробництві. Захист працівників від шкідливих фізичних факторів: шумоізоляційні матеріали, гасителі вібрацій, індивідуальні засоби захисту (навушники, антивібраційні рукавиці тощо). Оптимізація природного та штучного освітлення. Медичні огляди: попередні, періодичні та позачергові. Забезпечення виробничої безпеки як комплекс організаційних, технічних та медичних заходів, що спрямовані на мінімізацію впливу шкідливих факторів та підтримку здоров'я працівників.

Тема 7. Електробезпека

Класифікація умов праці за електробезпекою. Система захисту від дії електроструму. Загальні відомості. Технічне опосвідчення обладнання. Захист від дії блискавки.

Дія електричного струму на організм людини. Електричні травми. Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.

Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом. Умови ураження людини електричним струмом. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисні засоби і заходи.

Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

Тема 8. Основи пожежної і вибухової безпеки виробництва.

Категорії виробництва за вибухопожежною небезпекою. Первинні та автоматичні системи захисту від вибухів та пожеж. Загальні відомості. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. Пожежна сигналізація. Засоби пожежегасіння.

Дослідження надійності вуглекислотних засобів гасіння пожеж. Дослідження надійності порошкових засобів гасіння пожеж. Дослідження надійності хімічно-пінних засобів гасіння пожеж. Організація пожежного нагляду в Україні.

Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин. Категорії приміщень за вибухопожежонебезпечністю. Класифікація вибухонебезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон.

Дії персоналу при виникненні пожежі. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах.

Тема 9. Надзвичайні ситуації техногенного характеру у світі та в Україні

Класифікація техногенних аварій та катастроф. Основні типи техногенних надзвичайних ситуацій. Види аварій на виробництвах, транспорті, в енергетиці та інфраструктурі. Масштаби впливу техногенних катастроф на довкілля та людей. Основні причини техногенних аварій та катастроф: технічні (зношеність обладнання, прорахунки в проектуванні, неправильна експлуатація); людський фактор (помилки персоналу, недотримання норм безпеки); природні явища, що провокують техногенні катастрофи (землетруси, повені); терористичні акти та диверсії як фактори техногенних аварій. Масштабні техногенні катастрофи у світі та Україні: Чорнобильська катастрофа; вибухи на промислових об'єктах; катастрофи на гідротехнічних спорудах (дамби, греблі). Організація захисту населення від надзвичайних ситуацій техногенного характеру: державна система цивільного захисту; оповіщення та інформування населення про загрози; евакуаційні заходи у разі техногенних аварій; засоби індивідуального та колективного захисту. Правове регулювання та державна політика у сфері техногенної безпеки: Законодавство України щодо цивільного захисту; обов'язки підприємств щодо забезпечення техногенної безпеки; міжнародні стандарти у сфері запобігання техногенним аваріям. Терористичні дії як фактор виникнення надзвичайних ситуацій:

види терористичних загроз (хімічний, біологічний, радіаційний, вибуховий тероризм); приклади терактів, що спричинили техногенні аварії (наприклад, атаки на об'єкти енергетики); способи запобігання терористичним загрозам; дії населення у разі загрози техногенного теракту. Сучасні методи прогнозування та запобігання техногенним катастрофам: використання сучасних технологій для моніторингу промислових об'єктів; прогнозування та моделювання ризиків техногенних аварій; впровадження безпечних технологій та автоматизованих систем контролю; роль міжнародного співробітництва у запобіганні техногенним катастрофам. Участь України в міжнародних організаціях з техногенної безпеки. Досвід інших країн у запобіганні техногенним аваріям. Спільні програми та угоди щодо ліквідації наслідків техногенних катастроф.

Розділ 4. Тематичний план навчальної дисципліни

**Таблиця 4.1 - Тематичний план навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці»
(форма навчання: денна)**

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарсько- го, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
МОДУЛЬ І. БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ					
Тема 1. Нормативно-правові основи безпеки людини на виробництві і у побуті. Міжнародні стандарти безпеки. 1. Мета та завдання дисципліни “Безпека життєдіяльності та охорони праці”. Основні поняття в БЖД та ОП 2. Актуальність дисципліни БЖД та ОП в 3. Поняття сталого розвитку суспільства . 4. Безпека життєдіяльності в умовах надзвичайної ситуації 1. Правові та нормативні акти національного і міжнародного права з питань БЖД 2. Управління безпекою. 5. Концепція національної безпеки України	2	Практичне заняття 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності та охорони праці 1. Ідентифікація небезпек та оцінка ризиків у виробничій або побутовій ситуації. 2. Оцінка рівня ризику, розробка заходів щодо мінімізації ризиків та покращення безпеки. 3. Формування культури безпеки на рівні особистості, підприємства та держави. 4. Аналіз нормативно-правової бази України та міжнародних стандартів у сфері безпеки життєдіяльності та охорони праці. 5. Навчитися орієнтуватися у законодавстві з охорони праці, аналізувати нормативно-правові акти та міжнародні стандарти безпеки, розробляти заходи щодо їх реалізації на виробництві. 6. Ознайомлення зі структурою та вимогами законодавства України у	2	Проаналізувати сучасний стан безпеки життєдіяльності та охорони праці в Україні та світі. Сформулювати перелік основних термінів і понять у цій галузі та дайте їм визначення. Розглянути класифікацію шкідливих і небезпечних виробничих чинників та поясніть їх вплив на людину. Обґрунтуйте роль культури безпеки в суспільстві та визначте її значення для національної безпеки. Наведіть приклади застосування системного підходу в забезпеченні безпеки життєдіяльності. Ознайомтеся з нормативно-правовими актами України з охорони праці, визначте їх основні вимоги та принципи. Дослідіть міжнародні стандарти безпеки та порівняйте їх із національними стандартами України. Проаналізуйте гарантії	4

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарсько- го, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
		сфері охорони праці. 7. Обговорення державного управління безпекою праці та ролі профспілок. 8. Оцінка відповідальності за порушення норм охорони праці за заданими кейсами.		прав працівників на безпечні умови праці та механізми їх реалізації. Розгляньте особливості охорони праці для жінок, неповнолітніх і людей з інвалідністю. Визначте види відповідальності за порушення законодавства з охорони праці та наведіть приклади з судової практики.	
Тема 2. Види небезпек та шляхи забезпечення безпеки. Методи оцінки небезпек. Ризик як кількісна оцінка небезпек 1. Система “людина - життєве середовище” як об’єкт вивчення БЖД 2. Види небезпек 3. Принципи і методи забезпечення безпеки 4. Системи забезпечення безпеки 5. Класифікація засобів безпеки 6. Органолептична оцінка небезпек. Види аналізаторів. 7. Традиційна інструментальна оцінка небезпек. 8. Кількісна оцінка небезпек Поняття про ризик. 9. Методи прогнозування.	2	Практичне заняття 2. Природні, техногенні та соціально-політичні небезпеки та шляхи забезпечення безпеки 1. Розпізнавання та ранжування небезпек 2. Правила поведінки та швидкість пересування у натовпі в «години пік». 3. Вплив фізичних факторів оточуючого середовища на стан здоров’я людини. 4. Визначення індивідуального ризику загибелі людини від невиробничих чинників	2	Підготувати доповіді на теми: «Класифікація небезпек», «Наймасштабніші лиха останніх часів». Розв’язання кросворду. Підготувати доповіді на тему: «Щоденні потенційні небезпеки на шляху до ... (вказаного викладачем об’єкту)» Дослідіть основні види небезпек: природні, техногенні та соціально-політичні. Проаналізуйте найбільш поширені природні катастрофи (землетруси, повені, зсуви) та їхній вплив на безпеку людини. Визначте основні біологічні загрози, включаючи пандемії та масові отруєння, та охарактеризуйте їх наслідки. Проаналізуйте соціальні	6

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарсько- го, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
				небезпеки, такі як тероризм, корупція, маніпуляція свідомістю, шкідливі звички та їхній вплив на суспільство. Ознайомтеся з основними принципами забезпечення безпеки та визначте їхню роль у зменшенні ризиків. Проаналізуйте систему забезпечення безпеки в різних сферах діяльності, зокрема на виробництві та в побуті. Дослідіть методи нормування небезпечних та шкідливих факторів і їхній вплив на зменшення загроз. Дослідіть основні підходи до розрахунку ризику та його впливу на безпеку людини й довкілля. Проаналізуйте поняття прийнятного ризику та методи його визначення. Розгляньте концепцію гранично допустимого впливу шкідливих факторів на людину. Проаналізуйте сучасні методи інструментальної оцінки небезпек, зокрема дозиметричний контроль і органолептичні методи.	

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарсько- го, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
МОДУЛЬ 2. ОХОРОНА ПРАЦІ					
Тема 3. Охорона праці в сучасних умовах 1. Завдання та значення охорони праці в державі 2. Принципи забезпечення охорони праці 3. Законодавство про охорону праці 4. Складання карти умов праці на робочому місці 5. Оцінювання стану умов праці 6. Визначення розмірів доплат та права на пенсію 7. Визначення розмірів доплат та права на пенсію 8. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці	1	Практичне заняття 3. Правові та організаційні положення охорони праці 1. Закон України “Про охорону праці” 2. Вирішити ситуаційні завдання, посилаючись на статті Закону. 3. Аналіз нормативно-правових актів та принципів охорони праці. 4. Засвоїти основи правового регулювання охорони праці, навчитися аналізувати законодавчі акти та оцінювати їхню ефективність у забезпеченні безпеки працівників. 5. Ознайомлення з основними принципами охорони праці. Вивчення законодавства України про охорону праці та відповідальності за його порушення. 6. Аналіз нормативно-правових актів (НПАОП), стандартів та інструкцій з охорони праці. 7. Аналіз нормативних документів щодо охорони праці в конкретній галузі. 8. Визначення обов’язків роботодавців та працівників щодо забезпе-	2	Підготувати доповіді на теми: «Законодавча база охорони праці в Україні»; «Відповідальність роботодавців з питань охорони праці». Ознайомтеся з основними принципами охорони праці та їхньою роллю в забезпеченні безпеки працівників. Дослідіть законодавчі основи охорони праці в Україні, зокрема Конституційні положення та нормативно-правові акти. Проаналізуйте пільги та компенсації для працівників, зайнятих у важких та шкідливих умовах. Вивчіть особливості охорони праці жінок, неповнолітніх та осіб з інвалідністю. Розгляньте відповідальність працівників та посадових осіб за порушення законодавства про охорону праці.	6

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарсько- го, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
		чення безпечних умов праці. 8. Розгляд реальних випадків порушень охорони праці та обговорення відповідальності винних осіб. 9. Обговорення основних аспектів законодавства. 10. Оцінка ефективності інструкцій з охорони праці на конкретному підприємстві.			
Тема 4. Психологічні процеси та закони, що управляють трудовою діяльністю 1. Фізіологічні та психологічні основи трудового процесу 2. Пристосування людини до умов праці 3. Пільги жінок, підлітків та інвалідів	1	Практичне заняття 4. Психологічні властивості і процеси особистості. Втома і стрес 1. Одержати загальне уявлення про психічні процеси і властивості особистості та їх вплив на життєдіяльність людини, а також вивчити найбільш розповсюджені методи, які використовуються для їх оцінки. 2. Ознайомитися з поняттями “втома” та “стрес”, вивчити їх класифікації, причини появи, методи боротьби, а також найбільш розповсюджені методики оцінки стану людини, що виникають у процесі діяльності.	2	Підготувати доповідь на тему: «Фізіологічні та психологічні основи трудового процесу». Ознайомтеся з фізіологічними та психологічними основами трудового процесу. Вивчіть основні фактори, що впливають на працездатність людини, та методи профілактики втоми. Дослідіть роль центральної нервової системи в регулюванні трудової діяльності та вплив режиму праці й відпочинку на продуктивність. Розгляньте санітарно-гігієнічні умови праці та їх вплив на здоров'я працівників.	6

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарсько- го, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
Тема 5. Організація роботи з охорони праці 1. Методи аналізу стану травматизму та професійних захворювань 2. Методи розслідування нещасних випадків 3. Ознайомлення з обставинами нещасного випадку 4. Виявлення причин нещасного випадку 5. Складання акту про нещасний випадок 6. Планування заходів з охорони праці у підрозділах.	1	Практичне заняття 5. Травматизм на виробництві 1. Ознайомлення з принципами управління охороною праці на підприємстві. 2. Вивчення функцій служби охорони праці та комісії з питань охорони праці. 3. Аналіз основних форм навчання та інструктажів з охорони праці. 4. Розслідування нещасного випадку на виробництві та складання акту про нещасний випадок. 5. Навчитися аналізувати причини нещасних випадків, правильно оформлювати документи розслідування та розробляти заходи щодо їх запобігання. 6. Ознайомлення з класифікацією виробничих травм і професійних захворювань. 7. Вивчення причин виникнення нещасних випадків. 8. Розгляд нормативної бази щодо охорони праці та розслідування нещасних випадків. 9. Вирішення конкретного кейсу нещасного випадку на підприємстві.	2	Підготувати доповіді на теми: «Методи та порядок розслідування нещасного випадку на виробництві», «Статистика та аналіз травматизму на виробництві». Опрацювати форми нагляду за станом охорони праці Ознайомтеся з організаційними основами охорони праці, зокрема зі структурою управління охороною праці на підприємствах. Дослідіть функції служби охорони праці, її статус та підпорядкованість. Проаналізуйте роль комісії з питань охорони праці та механізми громадського контролю за дотриманням законодавства. Вивчіть види навчання та перевірки знань з питань охорони праці. Розгляньте порядок стажування та допуску працівників до самостійної роботи. Ознайомтеся з видами виробничого травматизму, професійних захворювань та нещасних випадків на виробництві. Дослідіть основні причини	8

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарсько- го, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
		Визначення обставин і причин інциденту. Заповнення акту за формою Н-1 про нещасний випадок. Розробка профілактичних заходів щодо запобігання аналогічним випадкам. Оцінка правильності заповнення акту Н-1. 10. Усне обговорення причин та наслідків виробничого травматизму. 11. Презентація розроблених заходів профілактики.		та фактори, що спричиняють ці явища, а також заходи профілактики. Вивчіть нормативні акти, що регулюють порядок розслідування нещасних випадків. Проаналізуйте методи оцінки стану травматизму та розробіть пропозиції щодо покращення безпеки на робочих місцях.	
Тема 6. Основи гігієни праці. Основи виробничої санітарії. Медичні огляди. 1. Класифікація шкідливих факторів на виробництві 2. Класифікація небезпечних факторів 3. Безпека під час вантажно-розвантажувальних робіт і експлуатації транспорту 4. Оптимізація захисту від аномальних параметрів навколишнього середовища 5. Захист від електромагнітного випромінювання 6. Складання карти умов праці на робочому місці 7. Оцінювання стану умов праці	1	Практичне заняття 6. Атестація робочих місць 1. Розробка карти умов праці для конкретного робочого місця. 2. Оцінка рівня шкідливих і небезпечних чинників, що впливають на працівника. 3. Визначення необхідності доплат та пільг для працівників за умовами праці. 4. Аналіз прикладів порушень охорони праці та пропозиції щодо їх усунення. 5. Заповнення карти умов праці. Обговорення реальних ситуацій, пов'язаних з охороною праці на пі-	2	Підготувати доповідь на тему: «Методи та способи захисту від шкідливих та небезпечних факторів виробництва». Підготувати доповідь на тему: «Атестація робочих місць». Ознайомтеся з класифікацією шкідливих та небезпечних виробничих факторів. Дослідіть основні методи захисту працівників від впливу несприятливих факторів (шуму, вібрації, електромагнітних випромінювань тощо). Вивчіть види вентиляції та їх роль у підтримці належного мікроклімату на виробництві. З'ясуйте принципи норму-	6

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарсько- го, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
8. Визначення розмірів доплат та права на пенсію 9. Визначення розмірів доплат та права на пенсію 10. Захист від шуму та вібрації 11. Оптимізація природного та штучного освітлення 12. Медичні огляди		дприємствах.		вання освітлення та повітряного середовища робочої зони. Проаналізувати основні заходи забезпечення виробничої безпеки та їх вплив на здоров'я працівників. Дослідити методи захисту від шуму та вібрації на сучасних підприємствах. Охарактеризувати види медичних оглядів, їх значення та порядок проведення. Вивчити нормативно-правові акти щодо охорони праці та медичних оглядів працівників.	
Тема 7. Електробезпека 1. Класифікація умов праці за електробезпекою. 2. Система захисту від дії електроструму. 3. Технічне опосвідчення обладнання. 4. Захист від дії блискавки. 5. Дія електричного струму на організм людини. 6. Електричні травми. 7. Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом. 8. Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електрич-	1	Практичне заняття 7. Електробезпека 1. Ознайомлення з класифікацією приміщень за ступенем небезпеки ураження електрострумом. 2. Вивчення систем захисту від електротравм, засобів індивідуального захисту та електрозахисних пристроїв. 3. Практичне відпрацювання алгоритму надання першої допомоги при ураженні електрострумом. 4. Перевірка технічного стану електрообладнання та його відповідності	2	Підготувати доповідь на тему: «Природа електричного струму та його фізіологічні особливості впливу на організм людини». Проаналізувати вплив електричного струму на організм людини та визначити основні фактори ризику. Дослідити сучасні методи захисту від ураження електричним струмом на виробництві. Ознайомитися з нормативними вимогами щодо електробезпеки та правилами експлуатації електроустановок. Ро-	8

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарсько- го, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
ним струмом. 9. Умови ураження людини електричним струмом. 10. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисні засоби і заходи. 11. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.		нормам безпеки. 5. Розрахунок небезпеки ураження електричним струмом та надання першої до лікарняної допомоги потерпілому.		зглянути основні правила надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.	
Тема 8. Основи пожежної і вибухової безпеки виробництва 1. Категорії виробництва за вибухопожежною небезпекою. 2. Первинні та автоматичні системи захисту від вибухів та пожеж. 3. Загальні відомості. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. 4. Пожежна сигналізація. 5. Засоби пожежегасіння. 6. Дослідження надійності вуглекислотних засобів гасіння пожеж. 7. Дослідження надійності порошкових засобів гасіння пожеж. 8. Дослідження надійності хімічно-пінних засобів гасіння пожеж. 9. Організація пожежного нагляду в Україні. 10. Показники вибухопожежонебезпеч-	1	Практичне заняття 8. Первинні засоби пожежегасіння. Евакуація з будівель та приміщень 1. Первинні засоби пожежегасіння: будова, принцип дії. 2. Загальні положення про евакуацію людей з приміщень під час пожежі. 3. Ознайомитися з планом евакуації підприємства. 4. Ознайомитися з методикою розрахунків часу евакуації. 5. Виконати розрахункові роботи.	2	Підготувати доповідь на тему: «Антипірени та засоби первинного пожежегасіння». Дослідити категорії приміщень за вибухопожежною небезпекою та визначити особливості їхнього захисту. Ознайомитися з видами засобів пожежегасіння та їхньою ефективністю в різних умовах. Вивчити основні нормативно-правові акти щодо забезпечення пожежної безпеки виробничих об'єктів. Розглянути алгоритм дій персоналу при виникненні пожежі на підприємстві.	8

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарсько- го, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
них властивостей матеріалів і речовин. 11. Категорії приміщень за вибухопожежонебезпечністю. 12. Класифікація вибухонебезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон. 13. Дії персоналу при виникненні пожежі. 14. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах.					
Тема 9. Надзвичайні ситуації техногенного характеру у світі та в Україні 1. Класифікація техногенних аварій та катастроф 2. Основні причини техногенних аварій та катастроф 3. Організація захисту населення від надзвичайних ситуацій техногенного походження 4. Терористичні дії – реальна загроза надзвичайних ситуацій в світі та в Україні	2	Практичне заняття 9. Оцінка техногенної безпеки 1. Оцінити рівень техногенної безпеки на конкретному підприємстві або території, визначити можливі ризики та фактори небезпеки. 2. Розробити план дій для мінімізації наслідків техногенної катастрофи, включаючи заходи щодо оповіщення, евакуації та використання засобів захисту. 3. Провести моделювання ситуації надзвичайної події та відпрацювати алгоритм дій персоналу та рятувальних служб.	2	Підготувати реферат на тему: «Організація захисту населення від надзвичайних ситуацій техногенного походження». Дослідити та проаналізувати основні техногенні катастрофи, що сталися у світі та Україні, їхні причини та наслідки. Особливу увагу звернути на Чорнобильську катастрофу, вибухи на промислових об'єктах та аварії на гідротехнічних спорудах. Розглянути державну систему цивільного захисту в Україні та міжнародні стандарти безпеки. Окремо вивчити механізми запобігання терористичним за-	8

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарсько- го, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
				грозам та надзвичайним ситуаціям техногенного характеру.	
Всього	12		18		60

**Таблиця 4.2 - Тематичний план навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці»
(форма навчання: заочна)**

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарсько- го, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
МОДУЛЬ І. БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ					
Тема 1. Нормативно-правові основи безпеки людини на виробництві і у побуті. Міжнародні стандарти безпеки. 1. Мета та завдання дисципліни “Безпека життєдіяльності та охорони праці”. Основні поняття в БЖД та ОП 2. Актуальність дисципліни БЖД та ОП в 3. Поняття сталого розвитку суспільства . 4. Безпека життєдіяльності в умовах надзвичайної ситуації 3. Правові та нормативні акти націо-	1	Практичне заняття 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності та охорони праці 1. Ідентифікація небезпек та оцінка ризиків у виробничій або побутовій ситуації. 2. Оцінка рівня ризику, розробка заходів щодо мінімізації ризиків та покращення безпеки. 3. Формування культури безпеки на рівні особистості, підприємства та держави. 4. Аналіз нормативно-правової бази України та міжнародних стандартів у сфері безпеки життєдіяльності та	-	Проаналізувати сучасний стан безпеки життєдіяльності та охорони праці в Україні та світі. Сформувати перелік основних термінів і понять у цій галузі та дайте їм визначення. Розглянути класифікацію шкідливих і небезпечних виробничих чинників та поясніть їх вплив на людину. Обґрунтуйте роль культури безпеки в суспільстві та визначте її значення для національної безпеки. Наведіть приклади застосування системного підходу в забезпеченні	7

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарсько- го, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
нального і міжнародного права з питань БЖД 4. Управління безпекою. 5. Концепція національної безпеки України		охорони праці. 5. Навчитися орієнтуватися у законодавстві з охорони праці, аналізувати нормативно-правові акти та міжнародні стандарти безпеки, розробляти заходи щодо їх реалізації на виробництві. 6. Ознайомлення зі структурою та вимогами законодавства України у сфері охорони праці. 7. Обговорення державного управління безпекою праці та ролі профспілок. 8. Оцінка відповідальності за порушення норм охорони праці за заданими кейсами.		безпеки життєдіяльності. Ознайомтеся з нормативно-правовими актами України з охорони праці, визначте їх основні вимоги та принципи. Дослідіть міжнародні стандарти безпеки та порівняйте їх із національними стандартами України. Проаналізуйте гарантії прав працівників на безпечні умови праці та механізми їх реалізації. Розгляньте особливості охорони праці для жінок, неповнолітніх і людей з інвалідністю. Визначте види відповідальності за порушення законодавства з охорони праці та наведіть приклади з судової практики.	
Тема 2. Види небезпек та шляхи забезпечення безпеки. Методи оцінки небезпек. Ризик як кількісна оцінка небезпек 1. Система “людина - життєве середовище” як об’єкт вивчення БЖД 2. Види небезпек 3. Принципи і методи забезпечення безпеки 4. Системи забезпечення безпеки	1	Практичне заняття 2. Природні, техногенні та соціально-політичні небезпеки та шляхи забезпечення безпеки 1. Розпізнавання та ранжування небезпек 2. Правила поведінки та швидкість пересування у натовпі в «години пік».	-	Підготувати доповіді на теми: «Класифікація небезпек», «Наймасштабніші лиха останніх часів». Розв’язання кросворду. Підготувати доповіді на тему: «Щоденні потенційні небезпеки на шляху до ... (вказаного викладачем об’єкту)» Дослідіть основні види небезпек: природні, техногенні та	9

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарсько- го, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
5. Класифікація засобів безпеки 6. Органолептична оцінка небезпек. Види аналізаторів. 7. Традиційна інструментальна оцінка небезпек. 8. Кількісна оцінка небезпек Поняття про ризик. 9. Методи прогнозування.		3. Вплив фізичних факторів оточуючого середовища на стан здоров'я людини. 4. Визначення індивідуального ризику загибелі людини від невиробничих чинників		соціально-політичні. Проаналізуйте найбільш поширені природні катастрофи (землетруси, повені, зсуви) та їхній вплив на безпеку людини. Визначте основні біологічні загрози, включаючи пандемії та масові отруєння, та охарактеризуйте їх наслідки. Проаналізуйте соціальні небезпеки, такі як тероризм, корупція, маніпуляція свідомістю, шкідливі звички та їхній вплив на суспільство. Ознайомтеся з основними принципами забезпечення безпеки та визначте їхню роль у зменшенні ризиків. Проаналізуйте систему забезпечення безпеки в різних сферах діяльності, зокрема на виробництві та в побуті. Дослідіть методи нормування небезпечних та шкідливих факторів і їхній вплив на зменшення загроз. Дослідіть основні підходи до розрахунку ризику та його впливу на безпеку людини й довкілля. Проаналізуйте поняття прийнятного ризику та мето-	

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарсько- го, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
				ди його визначення. Розгляньте концепцію гранично допустимого впливу шкідливих факторів на людину. Проаналізуйте сучасні методи інструментальної оцінки небезпек, зокрема дозиметричний контроль і органолептичні методи.	
МОДУЛЬ 2. ОХОРОНА ПРАЦІ					
Тема 3. Охорона праці в сучасних умовах 1. Завдання та значення охорони праці в державі 2. Принципи забезпечення охорони праці 3. Законодавство про охорону праці 4. Складання карти умов праці на робочому місці 5. Оцінювання стану умов праці 6. Визначення розмірів доплат та права на пенсію 7. Визначення розмірів доплат та права на пенсію 8. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці	1	Практичне заняття 3. Правові та організаційні положення охорони праці 1. Закон України “Про охорону праці” 2. Вирішити ситуаційні завдання, посилаючись на статті Закону. 2. Аналіз нормативно-правових актів та принципів охорони праці. 3. Засвоїти основи правового регулювання охорони праці, навчитися аналізувати законодавчі акти та оцінювати їхню ефективність у забезпеченні безпеки працівників. 4. Ознайомлення з основними принципами охорони праці. Вивчення законодавства України про охорону праці та відповідальності за його порушення.	-	Підготувати доповіді на теми: «Законодавча база охорони праці в Україні»; «Відповідальність роботодавців з питань охорони праці». Ознайомтеся з основними принципами охорони праці та їхньою роллю в забезпеченні безпеки працівників. Дослідіть законодавчі основи охорони праці в Україні, зокрема Конституційні положення та нормативно-правові акти. Проаналізуйте пільги та компенсації для працівників, зайнятих у важких та шкідливих умовах. Вивчіть особливості охорони праці жінок, неповнолітніх та осіб з інвалідністю. Розгляньте від-	8

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарсько- го, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
		5. Аналіз нормативно-правових актів (НПАОП), стандартів та інструкцій з охорони праці. 6. Аналіз нормативних документів щодо охорони праці в конкретній галузі. 7. Визначення обов'язків роботодавців та працівників щодо забезпечення безпечних умов праці. 8. Розгляд реальних випадків порушень охорони праці та обговорення відповідальності винних осіб. 9. Обговорення основних аспектів законодавства. 10. Оцінка ефективності інструкцій з охорони праці на конкретному підприємстві.		повідальність працівників та посадових осіб за порушення законодавства про охорону праці.	
Тема 4. Психологічні процеси та закони, що управляють трудовою діяльністю 1. Фізіологічні та психологічні основи трудового процесу 2. Пристосування людини до умов праці 3. Пільги жінок, підлітків та інвалідів	-	Практичне заняття 4. Психологічні властивості і процеси особистості. Втома і стрес 1. Одержати загальне уявлення про психічні процеси і властивості особистості та їх вплив на життєдіяльність людини, а також вивчити найбільш розповсюджені методи, які використовуються для їх оцінки. 2. Ознайомитися з поняттями “втома”	-	Підготувати доповідь на тему: «Фізіологічні та психологічні основи трудового процесу». Ознайомтеся з фізіологічними та психологічними основами трудового процесу. Вивчіть основні фактори, що впливають на працездатність людини, та методи профілактики втоми. Дослідіть роль центральної нервової системи в регулюванні	9

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарсько- го, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
		та “стрес”, вивчити їх класифікації, причини появи, методи боротьби, а також найбільш розповсюджені методики оцінки стану людини, що виникають у процесі діяльності.		трудової діяльності та вплив режиму праці й відпочинку на продуктивність. Розгляньте санітарно-гігієнічні умови праці та їх вплив на здоров'я працівників.	
Тема 5. Організація роботи з охорони праці 1. Методи аналізу стану травматизму та професійних захворювань 2. Методи розслідування нещасних випадків 3. Ознайомлення з обставинами нещасного випадку 4. Виявлення причин нещасного випадку 5. Складання акту про нещасний випадок 6. Планування заходів з охорони праці у підрозділах.	1	Практичне заняття 5. Травматизм на виробництві 1. Ознайомлення з принципами управління охороною праці на підприємстві. 2. Вивчення функцій служби охорони праці та комісії з питань охорони праці. 3. Аналіз основних форм навчання та інструктажів з охорони праці. 4. Розслідування нещасного випадку на виробництві та складання акту про нещасний випадок. 5. Навчитися аналізувати причини нещасних випадків, правильно оформлювати документи розслідування та розробляти заходи щодо їх запобігання. 6. Ознайомлення з класифікацією виробничих травм і професійних захворювань. 7. Вивчення причин виникнення не-	2	Підготувати доповіді на теми: «Методи та порядок розслідування нещасного випадку на виробництві», «Статистика та аналіз травматизму на виробництві». Опрацювати форми нагляду за станом охорони праці Ознайомтеся з організаційними основами охорони праці, зокрема зі структурою управління охороною праці на підприємствах. Дослідіть функції служби охорони праці, її статус та підпорядкованість. Проаналізуйте роль комісії з питань охорони праці та механізми громадського контролю за дотриманням законодавства. Вивчіть види навчання та перевірки знань з питань охорони праці. Розгляньте порядок стажування та до-	8

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарсько- го, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
		щасних випадків. 8. Розгляд нормативної бази щодо охорони праці та розслідування нещасних випадків. 9. Вирішення конкретного кейсу нещасного випадку на підприємстві. Визначення обставин і причин інциденту. Заповнення акту за формою Н-1 про нещасний випадок. Розробка профілактичних заходів щодо запобігання аналогічним випадкам. Оцінка правильності заповнення акту Н-1. 10. Усне обговорення причин та наслідків виробничого травматизму. 11. Презентація розроблених заходів профілактики.		пуску працівників до самостійної роботи. Ознайомтеся з видами виробничого травматизму, професійних захворювань та нещасних випадків на виробництві. Дослідіть основні причини та фактори, що спричиняють ці явища, а також заходи профілактики. Вивчіть нормативні акти, що регулюють порядок розслідування нещасних випадків. Проаналізуйте методи оцінки стану травматизму та розробіть пропозиції щодо покращення безпеки на робочих місцях.	
Тема 6. Основи гігієни праці. Основи виробничої санітарії. Медичні огляди. 1. Класифікація шкідливих факторів на виробництві 2. Класифікація небезпечних факторів 3. Безпека під час вантажно-розвантажувальних робіт і експлуатації транспорту 4. Оптимізація захисту від аномальних параметрів навколишнього середо-	-	Практичне заняття 6. Атестація робочих місць 1. Розробка карти умов праці для конкретного робочого місця. 2. Оцінка рівня шкідливих і небезпечних чинників, що впливають на працівника. 3. Визначення необхідності доплат та пільг для працівників за умовами праці.	-	Підготувати доповідь на тему: «Методи та способи захисту від шкідливих та небезпечних факторів виробництва». Підготувати доповідь на тему: «Атестація робочих місць». Ознайомтеся з класифікацією шкідливих та небезпечних виробничих факторів. Дослідіть основні методи захисту працівників від впливу несприятливих	9

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарсько- го, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
вища 5. Захист від електромагнітного випромінювання 6. Складання карти умов праці на робочому місці 7. Оцінювання стану умов праці 8. Визначення розмірів доплат та права на пенсію 9. Визначення розмірів доплат та права на пенсію 10. Захист від шуму та вібрації 11. Оптимізація природного та штучного освітлення 12. Медичні огляди		4. Аналіз прикладів порушень охорони праці та пропозиції щодо їх усунення. 5. Заповнення карти умов праці. Обговорення реальних ситуацій, пов'язаних з охороною праці на підприємствах.		факторів (шуму, вібрації, електромагнітних випромінювань тощо). Вивчіть види вентиляції та їх роль у підтримці належного мікроклімату на виробництві. З'ясуйте принципи нормування освітлення та повітряного середовища робочої зони. Проаналізувати основні заходи забезпечення виробничої безпеки та їх вплив на здоров'я працівників. Дослідити методи захисту від шуму та вібрації на сучасних підприємствах. Охарактеризувати види медичних оглядів, їх значення та порядок проведення. Вивчити нормативно-правові акти щодо охорони праці та медичних оглядів працівників.	
Тема 7. Електробезпека 1. Класифікація умов праці за електробезпекою. 2. Система захисту від дії електричного струму. 3. Технічне опосвідчення обладнання. 4. Захист від дії блискавки.	-	Практичне заняття 7. Електробезпека 1. Ознайомлення з класифікацією приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом. 2. Вивчення систем захисту від електротравм, засобів індивідуального	-	Підготувати доповідь на тему: «Природа електричного струму та його фізіологічні особливості впливу на організм людини». Проаналізувати вплив електричного струму на організм людини та визначити основні фак-	11

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарсько- го, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
5. Дія електричного струму на організм людини. 6. Електричні травми. 7. Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом. 8. Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом. 9. Умови ураження людини електричним струмом. 10. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисні засоби і заходи. 11. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.		захисту та електрозахисних пристроїв. 3. Практичне відпрацювання алгоритму надання першої допомоги при ураженні електрострумом. 4. Перевірка технічного стану електрообладнання та його відповідності нормам безпеки. 5. Розрахунок небезпеки ураження електричним струмом та надання першої до лікарняної допомоги потерпілому.		тори ризику. Дослідити сучасні методи захисту від ураження електричним струмом на виробництві. Ознайомитися з нормативними вимогами щодо електробезпеки та правилами експлуатації електроустановок. Розглянути основні правила надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.	
Тема 8. Основи пожежної і вибухової безпеки виробництва 1. Категорії виробництва за вибухопожежною безпекою. 2. Первинні та автоматичні системи захисту від вибухів та пожеж. 3. Загальні відомості. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. 4. Пожежна сигналізація. 5. Засоби пожежегасіння. 6. Дослідження надійності вуглекис-	-	Практичне заняття 8. Первинні засоби пожежегасіння. Евакуація з будівель та приміщень 1. Первинні засоби пожежегасіння: будова, принцип дії. 2. Загальні положення про евакуацію людей з приміщень під час пожежі. 3. Ознайомитися з планом евакуації підприємства. 4. Ознайомитися з методикою розрахунків часу евакуації. 5. Виконати розрахункові роботи.	-	Підготувати доповідь на тему: «Антипірени та засоби первинного пожежегасіння». Дослідити категорії приміщень за вибухопожежною безпекою та визначити особливості їхнього захисту. Ознайомитися з видами засобів пожежегасіння та їхньою ефективністю в різних умовах. Вивчити основні нормативно-правові акти щодо забезпечення пожежної безпеки	11

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарсько- го, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
лотних засобів гасіння пожеж. 7. Дослідження надійності порошкових засобів гасіння пожеж. 8. Дослідження надійності хімічно-пінних засобів гасіння пожеж. 9. Організація пожежного нагляду в Україні. 10. Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин. 11. Категорії приміщень за вибухопожежонебезпечністю. 12. Класифікація вибухонебезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон. 13. Дії персоналу при виникненні пожежі. 14. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах.				виробничих об'єктів. Розглянути алгоритм дій персоналу при виникненні пожежі на підприємстві.	
Тема 9. Надзвичайні ситуації техногенного характеру у світі та в Україні 1. Класифікація техногенних аварій та катастроф 2. Основні причини техногенних аварій та катастроф 3. Організація захисту населення від надзвичайних ситуацій техногенно-	-	Практичне заняття 9. Оцінка техногенної безпеки 1. Оцінити рівень техногенної безпеки на конкретному підприємстві або території, визначити можливі ризики та фактори небезпеки. 2. Розробити план дій для мінімізації наслідків техногенної катастрофи,	-	Підготувати реферат на тему: «Організація захисту населення від надзвичайних ситуацій техногенного походження». Дослідити та проаналізувати основні техногенні катастрофи, що сталися у світі та Україні, їхні причини та наслідки. Особ-	12

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарсько- го, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
го походження 4. Терористичні дії – реальна загроза надзвичайних ситуацій в світі та в Україні		включаючи заходи щодо опові- щення, евакуації та використання засобів захисту. 3. Провести моделювання ситуації надзвичайної події та відпрацюва- ти алгоритм дій персоналу та ряту- вальних служб.		ливу увагу звернути на Чорно- бильську катастрофу, вибухи на промислових об'єктах та аварії на гідротехнічних спорудах. Розглянути державну систему цивільного захисту в Україні та міжнародні стандарти безпеки. Окремо вивчити механізми за- побігання терористичним за- грозам та надзвичайним ситуа- ціям техногенного характеру.	
Всього	4		2		84

Розділ 5 «Система оцінювання знань студентів»

Таблиця 5 – Розподіл балів за результатами вивчення навчальної дисципліни

Види робіт	Максимальна кількість балів
Модуль 1 (теми 1-2): захист домашнього/самостійного завдання (3 бали за заняття); виконання навчальних/практичних завдань (4 бали за заняття); тестування (2 бали за тему), поточна модульна робота (4 бали)	22
Модуль 2 (теми 3-9): захист домашнього/самостійного завдання (3 бали за заняття); виконання навчальних/практичних завдань (4 бали за заняття); тестування (2 бали за тему) (поточна модульна робота (5 бали)	68
Підсумкове тестування	10
Разом	100

***Примітка:** За додаткові види навчальних робіт студент може отримати додаткові бали (за участь у науковій роботі, олімпіаді тощо 20 балів), що додаються до загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни, але загальна підсумкова оцінка не може перевищувати 100 балів.*

Таблиця 6 – Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	Відмінно
82–89	B	Дуже добре
74–81	C	Добре
64–73	D	Задовільно
60–63	E	Задовільно достатньо
35–59	FX	Незадовільно з можливістю проведення повторного підсумкового контролю
0–34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни та проведенням підсумкового контролю

Розділ 6. Інформаційні джерела

1. Закон України «Про охорону праці». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>
2. Кодекс цивільного захисту України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
3. ДСТУ ISO 14001:2015 (ISO 14001:2015, IDT) Системи екологічного управління. Вимоги та настанови щодо застосування.
4. ДСТУ OHSAS 18002:2015 Системи управління гігієною та безпекою праці. Основні принципи виконання вимог OHSAS 18001:2007 (OHSAS 18002:2008, IDT).
5. ДСТУ ISO 45001:2019 Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вимоги та настанови щодо застосування (ISO 45001:2018, IDT).
6. ДСТУ ISO 26000:2019 Настанови щодо соціальної відповідальності (ISO 26000:2010, IDT).
7. BS 18004: 2008 Керівництво для досягнення ефективності системи менеджменту професійного здоров'я і безпеки.

8. МОТ-СЮОТ 2001 Настанова з систем управління охороною праці (ILO-OSH 2001).
9. Про основи, що сприяють безпеці та гігієні праці [Електронний ресурс] : МОП 187. – Чинний від 2006-06-15. – Брюссель. : Міжнародна організація праці, 2006. – URL: https://ilo.primo.exlibrisgroup.com/discovery/fulldisplay/alma993962303402676/41ILO_INST:41ILO_V2. – (Конвенція ; Міжнародний документ).
10. ISO 3941:2007 Класифікація пожеж.
11. Директива 2000/39/ЄС від 08.06.2000 що засновує перший перелік гранично допустимих концентрацій шкідливих речовин в повітрі робочої зони в рамках впровадження Директиви Ради 98/24/ЄС про захист здоров'я та забезпечення безпеки працівників при роботі, пов'язаній з використанням хімічних речовин на робочих місцях.
12. Постанова КМУ від 26.06.2013 № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях».
13. Постанова КМУ від 01.08.1992 № 442 (зі змінами від 30.06.2023 № 660) «Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці».
14. Правила техногенної безпеки (Наказ Міністерства внутрішніх справ України 05 листопада 2018 року № 879).
15. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві, який затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 № 337.
16. ДСТУ 2272:2006 Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять.
17. ДСТУ 3675-98 Пожежна техніка. Вогнегасники переносні. Загальні технічні вимоги та методи випробувань. Зі Зміною № 1 (ІПС № 8-2004).
18. ДСТУ 3734-98 Вогнегасники пересувні. Загальні технічні вимоги (ГОСТ 30612-99).
19. ДСТУ 4297:2004 Пожежна техніка. Технічне обслуговування вогнегасників. Загальні технічні вимоги.
20. ДСТУ Б В.1.1-36:2016 Визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою.
21. НАПБ А.01.001-2014 Правила пожежної безпеки в Україні.
22. ДБН В.2.5-28:2018 Природне і штучне освітлення.
23. ДБН В.2.5-67:2013. Опалення, вентиляція та кондиціонування.
24. ДБН В.1.1-7:2016 Пожежна безпека об'єктів будівництва. Загальні вимоги.
25. ДСН 3.3.6.037-99 Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку.
26. ДСН 3.3.6.042-99 Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень.
27. НПАОП 0.00-4.15-98 Положення про розробку інструкцій з охорони праці.
28. НПАОП 0.00-4.21-04 Типове положення про службу охорони праці.
29. НПАОП 40.1-1.21-98 (ДНАОП 0.00-1.21-98) Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів.
30. НПАОП 40.1-1.32-01 (ДНАОП 0.00-1.32-01) Правила будови електроустановок. Електроустаткування спеціальних установок.
31. НПАОП 40.1-1.01-97 Правила безпечної експлуатації електроустановок (ДНАОП 1.1.10-1.01-97).
32. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокурєнко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнко ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2021. – 308 с. Режим доступу: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/064659a3-311c-4355-b1c4-47647cc9038c/content>
33. Грибан В.Г. Безпека життєдіяльності та охорона праці у схемах: навч. посіб. / В.Г. Грибан, Д.Г. Казначєєв, О.І. Бойко. – Дніпро : ДДУВС, 2019. – 228 с. Режим доступу:

<https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/4378/1/%d0%91%d0%96%d0%94%20%d1%82%d0%b0%20%d0%9e%d0%9f%20%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%ba%d0%b0.pdf>

34. Молчанова Н., Гасій О., Гасій Г., Сарапин В., Ткаченко А. (2023). Безпека освітнього процесу як невід’ємна складова якості освітніх послуг. Вісник науки та освіти. Вип. 9 (15). С. 547-560. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-9\(15\)-547-560](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-9(15)-547-560)
35. Науково-виробничий журнал «Охорона праці». Режим доступу: <https://ohoronapraci.kiev.ua/>

Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни

Загальне програмне забезпечення, до якого входить пакет програмних продуктів Microsoft Office.

Спеціалізоване програмне забезпечення комп’ютерної підтримки освітнього процесу з навчальної дисципліни, яке включає перелік конкретних програмних продуктів – відсутнє.

Дистанційний курс «Безпека життєдіяльності та охорона праці» який розміщено у програмній оболонці Moodle на платформі Центру дистанційного навчання ПУЕТ (<https://el.puet.edu.ua/>).